

BRANDKÅRSTIDSKRIFT

N:r 1
Januari

Organ för Svenska Brandkårernas Riksförbund.
Redaktion: Nybrog. 50, Stockholm 5. Tel. Ö. 6308. Postg. 4870.
Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1931
13 årgången

Brandsyn.

Artikel 5.

Källare, innebära givetvis ej i och för sig någon brandrisk, men är här medtagen på grund av de konsekvenser, som ofta åtfölja en källarbrand. I så gott som alla hus gå ventilationskanaler, pipor och rökgångar i eller intill väggarna, från källaren till överliggande våningar och vind. Då detta innebär en stor fara för elds spridning påpekas till hjälp för ledare av eldsläckningsarbete det ändamålsenliga i, att vid källarbränder även ha uppmärksamheten riktad på överliggande lokaler.

Lackeringsverkstad. Se målarverkstad.

Lantgård. Utöver allmänna förutgivna brandskyddsföreskrifter om brandbottnar, över taket gående brandmurar, samt befintliga öppningars skyddande torde största uppmärksamheten böra riktas på möjligheten att rädda de djur som finnas. Bindslen, som snabbt kunna lösas, finnas flera stycken av god

konstruktion. I fråga om utgångar gäller i ännu högre grad än för reservutgångar för människor, att endast de dörrar, som dagligen användas, komma till användning. Sådana genom vilka boskapen ej ha vana att gå äro till ingen nytta. Ställ ledarekon i närheten av dörren, led ut henne, och de övriga följa med om de lösgöras.

Lasarett. Den största faran torde ligga i förrådet av röntgenfilm. För denna detalj finnes nyligen utfärdade bestämmelser av Medicinalstyrelsen och Kommerskollegium.

Lin. Se textilfabrik.

Lump. Självantändningsrisk finnes, då en stor del av avfallet är oljebemängt. Uppmärksamhet torde även böra riktas på placeringen av eldstäder, då ordningen ofta inom lumplager är bristfällig.

Makaronifabrik. Obs. torken.

Margarinfabrik. I allmänhet ofarliga objekt på grund av den

renlighet, som nödvändigtvis måste hållas vid dylik fabrikation. I allmänhet finnes dock snickeri för låd-tillverkning, liksom även för tillva-ratagandet av avfallsprodukter tvål-och såpfabrik. Se dessa rubriker.

Mejeri. Om detta gäller vad ovan om margarinfabrik är anfört, men finnes vid mejerier ofta torkrum för ostar, där uppvärmningen utgöres av kamin med illa dragna rökrör.

Mekanisk verkstad. Vanligen tämligen ofarliga objekt, vars faromoment huvudsakligen utgöra be-fintlig träinredning och illa upp-ställda eldstäder (plåtrör draget ge-nom mellanbotten eller trätak).

Målarverkstad. I dylika finnes alltid linolja och flera torkande oljor med ty åtföljande självantändnings-risk. Obligatoriskt borde här finnas golv av obrännbart material, eller åtminstone trögolv utan fyllning. På senare tid är s. k. sprutmålning med pyroxylin (duco, becco m. fl.) mycket vanlig. Detta är eldfarlig olja av 1:sta klass (obs. Kungl. För-ordningen angående innehav), vilken med luft bildar explosiv blandning. På grund härav skall dylik sprutmålning försiggå i rum med golv och väggar av sten, samt ta-cket rabitzputsat eller beklätt med plåt på asbest. Dörren skall, om den ej går direkt ut i det fria, vara brandtrygg med tröskel cirka 30 cm. hög, då gaserna, som tyngre än luften, gå efter golvet. Venti-lationen måste ägnas särskild upp-märksamhet, särskilt utsgningen vid golvet. Fönster ut till det fria med *vanligt* glas för att vid en eventuell explosion giva trycket möjlighet till utlopp. Givetvis ingen direkt eldning, tobaksrökning eller öppen eld i annan form. Motorn till kompressorn skall placeras utan-för rummet, liksom även de moto-er, som driva ventilatorerna, om de ej äro helkapslade. Rengöring varje dag då det brännbara färg-avfallet avsätter sig på väggar, in-sidan av ventilationsrör m. fl. stäl-

len. Före rengöringen skola dylika färglager grundligt blötas med vatten och till rengöringen få ej redskap av järn användas. Avfal-let bortföres och oskadliggöres.

Mälteri, med kölna. Se bryggeri.

Oljebruk. För växtoljor obs. själv-antändningsrisken. För fiskolja eller mineralolja torde uppmärksamhet ägnas åt eventuell extraktion.

Oljeklädersfabrik. Då oljekläder ofta impregneras med linolja samt därefter upphängas till torkning skall golvet i dylik lokal vara obränn-bart materiel eller om det är av trä utan fyllning. Risk föreligger att om en eller flera nyligen impregne-rade persedlar ramla ner, de kunna självantända på grund av den vär-me som uppkommer genom hop-packningen.

Pappersbruk. Uppmärksamhet ägnas åt det rum vari själva pap-persmaskinen står. Denna innebär i och för sig en risk, dels på grund av att den är snabbgående, dels ge-nom den mängd av avfall, torrt pap-per som lätt uppkommer. Dessutom är värdet av en sådan pjäs mycket högt, ofta över ½ million kronor. Brandtryggt avskiljande av detta rum liksom även av pappersorte-ringssalen, där avfallsrisken är lika stor, anbefalles.

Parfymsfabrik. Se såp- och tvål-fabrik.

Pensionat. Utöver den s. k. Ho-tellstadgan påpekas den otrevliga vanan, att förlägga personalen i vindsrum utan tillräckliga utgångar.

Pianofabrik. Se snickerifabrik.

Porslinsfabrik. Obs. de byggnin-gar, som innehålla brännugnar, samt de lokaler där förpackning sker.

Potatismjölfabrik. Uppvärmning ej direkt och belysning medelst elek-tricitet då risk för stoftexplosion före-ligger. Särskild uppmärksamhet äg-nas torkningen.

Presenningsfabrik. Se oljeklä-dersfabrik.

Repslagerier. Om endast repslag-ning av färdig vara förekommer,

mindre farliga, eljest se spinneri. Obs. uppvärmning av den tjära som förekommer.

Ria. Se bryggeri, kölna. Aseas torkkria modell 1924 är en synnerligen god konstruktion, ej eldfarlig.

Rökeri. Rökugnen skall ha golv, väggar och tak av sten, murad skorsten och brandtrygg dörr, varjämte golvet en meter från ugnsdörren skall vara av sten eller cement, samt allt trä i väggar och tak inom samma avstånd skyddas med puts eller plåtbeklädnad.

Sagogrönsfabrik. I stort sett samma risk som potatismjölfabrik, se detta ord, men anses i allmänhet något farligare.

Salpetersyrefabrik. I stenhus tämligen ofarligt objekt, i trähus motsatsen på grund av risk för antändning av droppande syra. Upplag av halm eller säckar får ej finnas.

Samlingslokal. När dylik användes för biografföreställningar, se biograf, för teaterföreställningar, se teater. Av vikt är under alla förhållanden frågan om utrymningsvägar. Ingen dörröppning får hava mindre bredd än 1,10 meter, och bredden av dörröppningen skall beräknas efter förhållandet av en meter för 80 personer. Med ledning av dessa siffror skall antalet dörröppningar uträknas, och skola de där efter anbringas så, att hastigast möjliga utrymning kan äga rum. I eller intill dörröppning få ej lösa stolar eller annat, som kan hindra en utrymmande publik, eller bringa den på fall, finnas. Tröskel får ej förekomma. Alla utrymningsdörrar skola vara utåtgående och även om de bestå av två dörrhalvor kunna öppnas med ett grepp (dragning *nedåt*). Skjutdörrar godkännas ej. Trappsteg vare sig uppåt eller nedåt få ej finnas på vägen till dylik dörr. Förstugor skola hålla minst 2 m. i bredd och skall till varje utrymningsdörr helst höra särskild dörr ut till det fria, eller särskild trappa. Under alla förhållanden får en ström

av utrymmande publik ej ledas vinkelrätt mot annan dylik ström. Alla trappor skola föra publiken kortaste vägen ut i det fria. Trappa skall hava plansteg av åtminstone 30 cm. bredd och trappstegen få ej vara högre än 16 cm. Stegen i svängda trappor skola även på det smalaste stället hava en minsta bredd av 23 cm. Ingen för utrymning bestämd trappa må vara smalare än 1,10 m. eller så framt den ej är i längdriktningen uppdelad, bredare än 1,50 m. Överstiger trappans bredd sistnämnda mått, skall trappan genom en eller flera fristående ledstänger delas så, att varje gång håller minst 1,20 m. och högst 1,50 m. i bredd. Alla ledstänger skola hava inåtböjda ändar. Utanför dörr, mellan förrum och trapphus skall finnas horisontalplan av minst samma bredd som dörröppningen. Vilplan bör ock på lämpligaste ställe anbringas, därest rak utrymnings-trappa innehåller mera än 15 steg i följd. Utvändiga trappor tillåtas blott till ringa höjd (högst 3 meter) och skola framför ytterdörrarna hava vilplan av lämplig bredd. För undvikande av trappsteg i eller invid innerdörrar och förrum må anbringas sluttande plan av högst 10 cm. höjd på 1 m. längd. Övanför varje utrymningsdörr skall finnas rött nödljus. Rött ljus genomtränger rök; ej så vitt. Då en utrymmande publik går mot det röda ljuset, ej mot dörren, får nödljuset ej anbringas vid sådan sida av dörren, där det kan missleda. Vitt reservljus bör finnas såväl i själva lokalen som i förstugor, korridorer och trappor. Detta senare ljus behöver ej vara särskilt starkt. Det är endast avsett att då ordinarie belysningen måste förutses slöckna, hindra mörker med ty åtföljande panik. Äro de här omtalade röda och vita reservljusen elektriska skall kraften tillföras från den ordinarie belysningen skild kabel, och införningen, mätare, och säkringar lika-

Allmänna Brandkåren.

(Forts. fran nr 8 1930.)

För närvarande torde i de flesta samhällen allmänna brandkåren, liksom förut (på en del håll ännu) de stora frivilliga kårerna, vara organiserade på flera avdelningar, såsom släckningsavdelning, vattenavdelning, bärgningsavdelning, rivningsavdelning, bevakningsavdelning o. s. v. En del samhällen åter har allmänna brandkåren indelad i brandpostavdelningar, var och en med sin materiel i sprutbod. Vid dessa sprutbodar, som ligga i olika delar av samhället, skola avdelningarna vid kallelse samlas. Slutligen finnas allmänna kårer, som icke på förhand äro indelade i avdelningar, ja, t. o. m. sådana, där personalen icke rullföres eller mönstras, utan där brandchefen vid behov helt enkelt har att bland tillstädeskommande personer mellan 20 och 50 år uttaga dem han behöver.

Huruvida och i vilken grad man på förhand bör indela en allmän brandkår i olika avdelningar med tanke på ev. verksamhet, råder

ledes vara av denna fullt oberoende. Finnes ej möjlighet till elektrisk reservkraftkälla duga rovoljelampor utmärkt, de äro både bättre och billigare än fotogenglampor och stearinljus.

Här upprepas ännu en gång att reservutgång för att vara verkligt effektiv måste ligga så, att den av publiken även i normala fall användes som utgång. Erfarenheten visar nämligen, att en reservutgång, som publiken aldrig har använt, vid farotillfälle står tom, medan i de ordinarie utgångarna trängsel uppstår.

(Forts.)

G. Kron.

sannolikt delade meningar. F. ö. är det troligt, att ett visst system icke kan passa i alla samhällen. Några synpunkter skall emellertid framhållas.

Som förut nämnts, kan ett litet samhälles brandstyrka helt utgöras av den värnpliktiga kåren, som alltså måste tagas i anspråk vid varje eldsvådeunge. I andra finnes en uttagen mindre men bättre övad avdelning att åtminstone i första hand ingripa, och i större samhällen finnes åter igen en ordinarie brandstyrka, som är kapabel att släcka åtminstone alla sådana eldsvådor, som ej hava extra ordinarie omfattning, och där den allmänna brandkåren icke på årtionden inkallats. Samhällen, som höra till första gruppen, sakna i regel annan eldsläckningsmateriel än hinkar och pyttsprutor. Finnes handkraftspruta (vilket ofta skall vara fallet vid kyrkorna), så rådas de härmed att omedelbart bilda och öva en frivillig brandkår, (hjälp och anvisningar lämnas av länets brandkonsulent) och dymedel övergå till den andra av ovannämnda grupper.

Och i dessa samhällen skulle jag vilja föreslå: Uttag ur allmänna brandkåren på frivillighetens väg en särskild mindre avdelning (exempelvis benämnd reservkår, elitkår) att i första hand biträda den ordinarie brandkåren. Återstående delen av allmänna brandkåren får sedan i dessa samhällen samma betydelse och uppgift, som den har i de större samhällena, nämligen att vara en yttersta reserv, och dess organisation kan bli lika.

Att ha allmänna brandkåren redan på förhand uppdelad i olika avdelningar, kan stöta på en del svårigheter. Vid samlingen komma icke alla lika fort tillstädes. En del komma icke alls. En avdelning

saknar befällhavare, en annan saknar största delen av manskapet. En del veta kanske ej ens, till vilken avdelning de höra. Utdelade tjänstetecken kan man knappast begära, att varje man skall springa hem för att leta reda på. Att verkställa upprop och avpricka varje man i rullorna för att dymedelst få dem på rätt plats, blir ytterst tidsödande, enerverande och osäkert under rådande förhållanden. En ny indelning får sannolikt göras, och någon specialutbildning för pumpning, rivning, bärgning o. s. v. behöver man väl knappast räkna med. (När och var skall man öva rivning och bärgning?)

Även systemet att samla olika avdelningar vid olika sprutbodars i samhället har sina brister. Brandchefen vet ej, var och när han har de olika avdelningarna någorlunda fulltaligt samlade, han har svårt att stå i förbindelse med och dirigera dem och befällhavaren för allmänna brandkåren har lika svårt att taga befälet över sin spridda styrka. Att ha materielen redan på förhand utplacerad i samhällets olika delar, är naturligtvis en mycket stor fördel, men därför är det ej nödvändigt, att samla personalen på många olika platser. Att kunna kalla endast den avdelning, som skall samlas i den hotade delen av samhället, är en fördel, som torde vara svår att utnyttja.

Det tredje sättet, som nämnts, nämligen att ej alls ha allmän kär på förhand uttagen bland de värnpliktiga, utan att brandchefen på eldstället bland åskådarna kan anmoda dem, han behöver, att biträda, har också sina klara brister. Vid sidan om allmän brandkår borde dock enligt min mening denna brandchefens rättighet alltid kvarstå.

Sedan ev. bland allmänna brandkårens medlemmar uttagits den förut nämnda reserv- eller elitkåren, skulle förf. för sin del vilja organi-

sera en allmän brandkår på följande sätt.

Ett tillräckligt antal verkligt lämpliga personer, som äro vana att leda folk och arbeten, uttagas till befäl med tjänsteställningen sins emellan fullt klar, så att tvekan, om vem som skall taga högsta befälet, aldrig behöver råda, om den ordinarie högste befällhavaren är frånvarande. För övrigt göres ingen indelning. Samling sker på klätning eller annan överenskommen signal, alltid för hela kåren och på samma plats, på ett torg eller annan central plats i samhället, där också en sprutbod med äldre materiel kan läggas. I stället för upp- rop, vilket tager för lång tid, utdelas tjänstetecken, rapportkarlar uttagas och indelning göres i för varje tillfälle lämpliga avdelningar, allt eftersom folket samlas. (Tjänstetecknen, som lämpligen kunna bestå av breda armbindlar, böra förvaras i sprutbod eller skåp å samlingsplatsen eller brandstationen i låda, som snabbt kan hämtas.) Förbindelse ordnas med brandchefen fortast möjligt. På detta sätt vet denne alltid, var han har sin reserv. (Som bevis på närvaro vid tillfället ifråga, återlämnar sedermera varje man sin armbindel till brandstationen, där han avprickas i rullorna).

Brandstadgan föreskriver icke någonting om, huruvida eller huru mycket allmänna brandkåren skall övas, utan skall detta meddelas i brandordningen. Få torde de samhällen vara, där detta sker annat än helt flyktigt och mer än en gång om året. Flera övningar torde ej heller de värnpliktiga böra betungas med. Undantag bör dock göras för den ovan omnämnda reserv- eller elitkåren, som bör utgöras av sådana lämpliga personer, som vilja frivilligt underkasta sig ett flertal övningar om året, jämväl med samhällets ordinarie brandkårs materiel, av vilken den bör kännas till åtminstone, vad som erfordras för

brandposts angörande och slangledningars utläggande. Likaså måste undantag göras för det utsedda befälet. En absolut förutsättning för, att en trupp skall kunna utföra något arbete av värde, särskilt under farans stund och ofta under en f. ö. fullt förklarlig upphetsning, är, att den ledes på ett kunnigt sätt av personer, på vilkas kunskaper och förmåga truppen litat. Att öva detta befäl med samhällets moderna materiel är mycket viktigt, om sådan finnes i tillräcklig mängd för att kunna tilldelas allmänna brandkåren, i annat fall onödigt. I varje fall övas med äldre materiel, särskilt handkraftsprutor, vilka senares många gånger ovärderliga nytta endast lekmannen underskattar. Men det viktigaste av allt är, att detta befäl sättes fullt in i samhällets brandväsendes organisation, vilka uppgifter allmänna brandkåren kan tänkas få att lösa, samt huru de skola lösas. Detta måste ske genom föredrag, instruktion och diskussion.

En årlig övning för manskapet kan givetvis icke skänka någon yrkeskicklighet, men det erfordras knappast heller, om befälet är väl utbildat. Hur övningarna med allmänna brandkåren i våra samhällen bedrivs, känner jag icke med bestämdhet. Jag tror dock, att de på många håll undanstökas på några minuter, varav uppropet och uppläsandet av valda stycken ur-lagen tager den största delen i anspråk. Blir materielen utdragen och synad, så är ju alltid något vunnet. Jag tror också att den ev. övningen sker under den ordinarie brandkårens befäl. Allmänna brandkårens befäl kunna ej lämnas ett sådant förtroende, utan äro de blott åskådare, om de ej helt lysa med sin frånvaro. Hur kan man då begära, att manskapet i farans stund skall kunna ha förtroende för befäl, som de aldrig sett varken leda eller delta i en övning, och hur skall man

av befälet kunna förvänta självständigt befälsutövande under nyssnämnda förhållanden, när de ej ens anses kompetenta att leda en övning. Faran kan föda hjältar, det är sant, men det är icke obligatoriskt.

Skall övningen med allmänna kåren få något värde, måste man intressera personalen. Håll ett föredrag om samhällets brandväsen, dess organisation, ordinarie brandkårens arbetssätt, allmänna brandkårens blivande uppgifter och deras lösande, låt ordinarie kåren göra en uppvisning med sin materiel, samt låt därefter allmänna kårens eget befäl leda en övning med sitt folk och med dess materiel enligt given förutsättning (detalj eller tillämpningsövning; gärna på förhand diskuterad med detta befäl) och blott under överinseende av ordinarie brandkårens befäl. Då kan möjligen övningen bli av värde och allmänna kårens personal få intresse för det dem påtvingade åliggandet.

Jag nämnde förut, att till befäl skall uttagas personer, som äro därtill lämpliga. I regel finner man dessa bland dem, som i sin dagliga yrkesutövning äro arbetsledare. Därigenom ha de också i regel en viss pondus, vilket har sin givna fördel. Men försöker man härifrån draga ut konsekvenserna så, att till manskap endast arbetare skulle vara användbara, så tar man grundligt fel. Och gör man så, väcker man snart till liv en ovilja att tillhöra allmänna kåren, som i hög grad kan äventyra arbetet. Allmänna brandkåren skall vara grundad på allmän värnplikt, säger lagen; några sociala hänsyn få ej anläggas därpå. Skulle några hänsyn till person göras vid uttagandet av personal, så bör, med tanke på att ett visst band lägges på de uttagna samt att i regel befintligheten av allmän brandkår medför nedläggning i försäkringspremierna, i första hand de uttagas, som ha

största fördelen av denna nedsättning, d. v. s. de, som ha högst försäkrat, vilket torde vara husägarna, om dessa ej äro för gamla. Men som regel bör uttagen göras jämt ur alla samhällsklasser och befrielse lämnas endast på verkligt välgående skäl.

Som ett sammandrag av det ovan anförda skulle jag vilja säga: Underskatta ej de svårigheter, som kunna uppstå vid en eldsvådas bekämpande under ogynnsamma förhållanden. Brandkatastrofernas tid

är ännu ej förbi, såsom mången vill göra gällande. Tänk på branden i Bergen den 16. maj 1930 och försök att sätta Er in i eldsläckningsledarens roll i en dylik situation. — Förakta ej det tillskott av personal, som en reserv, civil eller militär, kan utgöra, om dess organisation och utbildning är väl genomtänkt och genomförd. Men låt det ej stanna på papperet. Mot elementernas raseri kan man aldrig vara för väl rustad.

C. Bergström.

Det moderna rök- och gasskyddet.

(Forts. från nr 8 1930.)

I en manshög rörelledning av järn håller man på med svetsningsarbeten. Efter en stund blir en av arbetarne illamående, och de övriga försöka draga ut honom, men segna ned på vägen utom en, som klarar sig ut och begär hjälp. Brandmännen, som kallats dit, försöka med hjälp av brandfiltret att tränga in men segna även de ned. Till slut räddas samtliga med hjälp av syrgasapparat, men möjligt är att även koloxidfiltret skulle kunnat visa sig tillräckligt i den genom svetsningen koloxidbemängda luften.

Vid en bensinstation skulle en underjordisk tank göras ren, och man begärde hjälp från brandkåren. En man sändes dit med gasmask och med det vanliga brandfiltret samt steg ned i tanken, men han hade inte varit där många sekunder, förrän de övriga arbetarne genom luckaningo se honom sjunka ihop. Till all lycka hade han lina om sig, varpå han omedelbart blev upphissad i medvetlost tillstånd. I tanken fanns nämligen så gott som ingen syrgas utan endast bensingas och den för pumpningen nödvändiga kolsyregasen.

Men likaväl som vi hava en stor hjälp av de tyngre syrgasapparaterna vid vissa eldsvådor och olyckshändelser så hava vi även allra största nytta av de lättare filtermaskerna dels på grund av dessas större enkelhet och behändighet, dels på grund av deras större prisbillighet och likvärl stora användbarhet.

Låt oss nu se vilka olika slag av gasskyddsmaterial som finnes f. n. Först och främst ha vi då av det lätta gasskyddsmaterialet s. k. *filtermasker*, en gemensam beteckning för ansiktsmasker och filter. Ansiktsmaskerna utgöras, som väl de flesta veta, av en gummi, tyg- eller lädermask, som skyddar ansiktet och genom en tättningsram omsluter ögon, näsa och mun, så att någon luft ej kan komma till dessa organ utom genom hälet framför munnen. I detta hål insättes då filtret, genom vilket inandningsluften tvingas passera. Av stor vikt är att masken är rätt avpassad för bäraren, enär en illa sittande mask är farligare att använda än ingen mask alls, särskilt när det gäller koloxid.

Filtren äro av olika slag för de

olika slags gaser som det skall filtrera. För oss brandmän kommer ju mest ifråga det s. k. *brandfiltret*, som är rött. Detta filtrerar de flesta i röken förekommande retgaserna samt dessutom gaser från svavelsyra, ammoniak, klor, fosgen med flera, dock icke i särskilt stark koncentration. Brandfiltret har emellertid en stor svaghet, nämligen att det icke filtrerar koloxid. Därför skall filtret användas med största försiktighet i svår rök, där koloxid kan förefinnas, samt i alla de fall, då man kan förmoda att blåsyra eller nitrösa gaser kunna förefinnas. En självklar sak är ju, att intet filter kan användas där syrebrist förekommer. Detta kan man undersöka genom att tända en sticka, vilken strax slocknar om för litet syre är för handen.

Brandfiltren kunna i sådana gaser, som reta syn- och luktorganen, användas till dess en svag lukt börjar tränga igenom, men om de sedan få ligga till sig, kunna de åter igen tagas i bruk, varför de strängt taget skulle kunna användas i det oändliga. Men de ha sin begränsning därigenom, att i svårare rök kolpartiklar avsätta sig å inandningsväggarna, vilket slutligen gör andningsmotståndet så stort, att filtret ej längre kan brukas. Det är därför av vikt att varje filter efter en användning i rök noga prövas i härför särskilt konstruerade *andningsmotståndsmätare*, vilken man kan få köpa från såväl Degea som Dräger för 300 kr. Andningsmotståndet i ett litet brandfilter får icke överstiga 8 mm. vattenpelare på 30 minutliter.

Innan jag lämnar brandfiltren, vill jag göra en sammanfattning av de fall, då desamma *icke få användas*.

Dessa fall äro följande:

1. I källare med dålig ventilation.
2. I tillslutna lokaler, där kol eller kemikalier brinna.
3. I tankar av alla slag.

4. I trummor, gruvor eller kloaker, som kunna innehålla sumpgas.

5. I lokaler, där lysgaslukt förnimmes, samt i andra påtagliga koloxidfall.

6. *I alla livelaktiga fall.*

I de allra flesta av ovan angivna fall kan dock koloxidfiltret användas. Endast vid särskilt svåra eller misstänkta fall behöva *syrgasapparater* tillgripas.

En större typ av brandfilter finnes nu, vilket upptar gaser till starkare koncentration, men som det är både tyngre och dyrare än den mindre tyngre och likväl icke skyddar mot koloxid är det fullkomligt onödigt att köpa för dem, som hava ont om medel. Däremot skulle jag vilja anbefalla det speciella *koloxidfiltret*, som förutom alla upptänkliga andra gaser även förmår upptaga koloxid. Det enda fall då det icke får användas, är därför, när syrgasbrist kan tänkas förekomma, vilket vi veta är tämligen sällsynt. Och även här gäller ovanstående punkt 6, nämligen *att de ej få användas när man är tveksam om arten av den luft, som skall filtreras*.

Koloxidfiltret är betydligt större än brandfiltren och kan därför icke anbringas direkt på ansiktsmasken, utan fästes medelst en hake vid bältet eller i en rockficka, samt förbindes med ansiktsmasken genom en slang. I denna slang äro dessutom inlagda ventiler, som göra att den förbrukade luften får direkt avlopp, utan att som vid lilla brandfiltret behöva gå tillbaka genom filtret. Detta gör givetvis utandningen betydligt lättare och minskar ett kvarliggande av den utandade kolsyran. Koloxidfiltret har mycket stor kapacitet och kan i så pass stark koloxidkoncentration som 0,5 proc. användas upp till 50 timmar samt i 3-procentig omkring 15 timmar. Det är dock mycket beroende på luftens fuktighetsgrad, ty i fuktig luft anstränges filtret mycket mera, liksom filtret gärna tar åt sig

fuktighet, även då det ligger oanvänt. Därför bör det noga aktgivas på att filtrets såväl inlopp som utlopp alltid hållas tillslutna, då det icke användes.

För att den arbetande brandmannen skall veta, när koloxidfiltret börjar taga slut, är på *Degeas koloxidfilter* en anordning vidtagen, som kommer den inandade luften att lukta acetylängas, innan filtret är fullt förbrukat, varjämte andningsmotståndet ökas mot slutet. I ett nytt koloxidfilter är andningsmotståndet däremot mycket litet, ja mindre än i lilla brandfiltret. Koloxidfiltret kan användas ett flertal olika gånger dock ej gärna efter sedan 4 månader förflutit från första användningen. Har filtret använts en gång, kan det sedan hända att vid nästa användning någon acetylängaslukt omedelbart uppträder. Denna lukt går dock bort med ett par andetag och är ingalunda något tecken på att filtret är förbrukat, utan lukten har bildats endast genom fuktighet, som stannat kvar från föregående användning. På filtret finnes en tabell, där man bör anteckna, hur länge filtret använts för varje gång, samt data härför.

På *Drägers koloxidfilter* finnes i stället för en luktindikator en s. k. timer, vilken mekaniskt räknar den genomströmmande luftmängden under 4 timmar och på så sätt genom en manometer upplyser bäraren om när filtret börjar taga slut. Efter denna tid får det icke användas, trots att filtret kanske icke på många timmar är fullt förbrukat; de 4 timmarna äro nämligen beräknade för de svåraste förhållandena d. v. s. fuktig, varm och giftgasrik luft. Anordningen med timer är därför icke så ekonomisk som luktindikatorn.

Vid en nyligen företagen studieresa till *Drägerwerken* provade jag koloxidfiltret under en timma och under tungt arbete i en koncentration av hela 1 procent. Filtret vi-

sade sig tydligen ändamålsenligt, men en liten rätta, som släpptes in i samma gaskammare, som jag befann mig i, var efter en halv minut död. Det var nästan så att man bleknade under masken.

Gå vi så till det *tyngre gasskyddsmaterialet* så finnes tvenne huvudgrupper, nämligen *syrgasapparater* samt *friskluftapparater*. Båda slagen äro fullständigt oberoende av den omgivande luften och var och en har sina för- och nackdelar. Så t. ex. äro syrgasapparater oberoende av väglängden i röken, men äro rätt tunga att bära, friskluftapparaterna däremot äro beroende av längden på den slang genom vilken luften pumpas in, men äro i stället lätta att bära. Vidare är slangen farlig genom sin sårbarhet, enär lätt ett hål kan uppstå å densamma genom nedfallande föremål eller genom eld.

Bland syrgasapparaterna finna vi då först *Dräger-apparaten*, som väl de flesta redan känna till. Jag vill dock framhålla att på den senaste modellen (K. G. 28) gjorts en hel del betydelsefulla förbättringar. Någon konstruktionsbeskrivning av apparaten tillåter icke utrymmet, men däremot skall jag gå igenom de gjorda förbättringarna. De äro följande: syrgasdoseringen har höjts från 1,2 till 1,5 l. min.; samtliga delar, även andningssäcken, ligga helt inpackade i ett synnerligen ändamålsenligt fodral, som hänges på ryggen; andningsslangarna hindra på intet sätt rörelsefriheten, enär de ligga över axlarna, samt slutligen finmeter och knapp för extrasyra hava fått lämpligare platser. Vad beträffar ansiktsmasken har fr. o. m. i år en betydelsefull förändring vidtagits, i det att de osmakliga munstyckena och näsklämmorna borttagits, och i stället kan varje apparatbärare använda sin egen ansiktsmask. Det är dock icke nödvändigt att köpa *Drägers* ansiktsmasker i denna syrgasappa-

rat utan om man redan har Degeas ansiktsmask sätter man bara in ett litet mellanstycke, som passar i båda slagen av förskruvningar. Men köper man nya Degeamasker bör man se till att man får den sort som är försedd med såväl den Drägerska centralskruvnen som Degeas ring-skruv. Vad dessa förändringar betyda ur säkerhets- och sanitära synpunkter, det förstår endast den, som själv arbetat i den gamla sortens mask, eller den, som haft att inöva maskens och tillbehörens rätta anbringande.

Och icke blott på de nya utan även på den gamla sortens apparater (H. S. S. 24) kunna ansiktsmaskerna användas genom ovan nämnda övergångsstycke, vilket mycket lätt kan anbringas. Kapaciteten är den samma för den nya typen som för den gamla, nämligen 1 timma vid normal arbetsprestation, och har man att tid efter annan aktgiva på finimetern, som ej bör sjunka ända till utgångsläget, ty man måste alltid tänka på att ha syrgas även för återvägen. Kalipatronen däremot kan användas flera timmar i sträck, bara den inte hinner få kallna under utbytet av syrgaspatronen. Om den dessutom vid skakning rasslar, är den fullt brukbar. Ett litet råd för den, som uttager en väl använd kalipatron ur apparaten, är att akta fingrarna för den uttrinnande vätskan, vilken är mycket starkt frätande natronlut.

Vid påsättandet av syrgasapparaten är det av vikt att först suga andningssäcken tom samt blåsa ut denna luft, innan syrgas släppes på. Men glöm ej att sedan öppna syrgasbehållaren; sådant har förekommit. Knappen för extrasyre får endast användas i nödfall och för varje gång endast ett ögonblick, enär eljest för mycket syre förspilles.

Av syrgasapparater finnas förutom Dräger även märket *Audos*, som tillverkas av *Degea* i Berlin.

Verkningsstättet är här i stort sett detsamma som för Dräger-apparaten, men till skillnad från Dräger har *Audos* ventil, som automatiskt förser lungorna med lagom kvantitet syrgas. Man behöver därför varken tänka på att öppna eller stänga syrgasventilen, och fördelen är ju att icke mera syrgas användes än som verkligen behöves, varför denna apparat blir mera ekonomisk. Den användes också på en del håll och har visat sig utmärkt.

En helt ny typ av syrgasapparater ha nyligen utexperimenterats, nämligen de s. k. *Proxylum-apparaterna*, som genom användande av en natriumsuperoxidpatron alstrar syrgas och upptager kolsyra. Denna apparat äger den stora fördelen att vara mycket billigare och enklare än de andra typerna med syrgasbehållare och dessutom lättare, enär endast den syrealstrande patronen och en utjämningssäck behöves medföras, men apparaten är tämligen oprövad i praktiken och visar dessutom en del nackdelar, som t. v. gör de med komprimerad syrgas försedda betydligt överlägsna. Så t. ex. är igångsättningen av densamma rätt komplicerad, varjämte finimeter, som kan säga till när patronen är förbrukad, saknas. Likväl få vi hoppas att dessa nackdelar med tiden skola kunna bortelimineras, enär man säkerligen här tagit ett steg i rätt riktning mot fullkomning av gasskyddsapparaterna, och vid såväl Degea som Dräger arbetas f. n. intensivt för att få fram en användbar proxylumpatron.

Gå vi så till *friskluftapparaterna* så ha vi först den gamla hederliga *König*, som många gånger varit ovärderlig och som vi förut t. o. m. hellre använde än den gamla syrgasapparaten med munstycke och näsklämma. Det är också betydligt angenämare att i mycket heta lokaler få den friska, kalla luften inbläst i ansiktet än den relativt var-

ma, som går igenom kalipatronen. Men König har även stora nackdelar. Så t. ex. blir den ju betydligt mera skrymmande och tung på vagnen; med 30 meter slang och pump väger den ungefär 3 gånger så mycket som Drägerapparaten. Dessutom är ju rörelsefriheten tämligen inskränkt genom slangen, som ju knappast kan göras längre än 30 meter. Vid Herkulesgatan kunde t. ex. König stundom icke användas på grund av att hela gatan framför kvarteret var så rökuppfylld, att gasmasker även på gatan måste användas. Och ju längre slangen är, desto mera sårbar blir den, enär den dels kan brännas eller slås av genom något nedfallande föremål, dels kan ryckas av, dels kan bli otät genom slitning och skavning å vagnen. Och skulle något fel uppstå med lufttillförseln då vederbörande befinner sig långt inne i en av giftiga gaser fylld lokal, vore han inte mycket värd.

Vid större brandkärer med goda resurser börjar också friskluftapparaterna alltfmera ersättas av syrgasapparater, men för mindre kärer, som knappast heller *ha råd* att inköpa en syrgasapparat, äro friskluftapparater av synnerligen stort värde, enär det ju dock finnes tillfällen, då filter icke räcka till. På senare tid har också den förbättringen gjorts med Königs apparat, att man kan använda sig av sin egen ansiktsmask, som kopplas direkt till luftslangen, vare sig denna är förbunden med bälg eller icke. Den enklaste och billigaste typen består nämligen av enbart en med utandningsventil försedd slang, vars ena ända lägges i det fria, och med vilken den i röken arbetande mannen får *suga* till sig luften. På längre avstånd än 20 meter är detta likväl mycket arbetssamt, varför typen med bälg måste tillgripas. Vid sugning finnes alltid den risken, att det allra minsta hål på slangen kan göra, att mannen suger in röken i

slangen genom läckan i stället för genom den i fria luften befintliga ändan.

Komma vi så till frågan om *materielanskaffning* för olika slags kärer, så är det ju egentligen endast en kostnadsfråga, vilket slags materiel och vilken mängd, som skall anskaffas. För *de allra minsta kärerna* skulle jag vilja anbefalla, att som nummer ett på önskelistan uppsätta några Degeas helmasker av mellanstorlek, d. v. s. nr 2 med litet brandfilter. Vad bara dessa skulle förhöja den lilla käreus slagfärdighet vid en rökig eldsvåda, är säkerligen tillräckligt för att mer än väl uppväga anskaffningskostnaden.

Brandfilter och masker kunna erhållas från såväl Degeafabriken i Berlin som Drägerfabriken i Lübeck. Maskerna betinga ett pris av omkring 40 kr. och filtren 5 kr. En förvaringsdosa med bärem finnes även och kostar den av plåt 10 och av läder 15 kronor.

Men för att hava valuta av filtermasken så *glöm inte att öva*, så att man kan arbeta lika bra med mask som utan. Detta är dock det viktigaste och förhöjer värdet av masken 100-falt. Vidare måste varje man veta om någon av ansiktsmaskerna passar honom, så att utprovning icke behöver göras på brandplatsen.

Gå vi till *kärer med större resurser* skulle jag vilja föreslå, att filtermasker anskaffades till minst hälften av manskapet, antingen så, att särskilt utsedda och därtill lämpade brandmän erhöles egen mask eller också så, att olika storlekar funnos att tillgå, och att varje man visste, vilken storlek som passar honom. Förutom det lilla brandfiltret böra även åtminstone två koloxidfilter anskaffas för svårare källarbränder, och särskilt nödvändigt är detta, om varken syrgasapparat eller friskluftapparat finnes att tillgripa.

Koloxidfiltret kostar f. n. 29: — kronor och den erforderliga mellan-slangen med utandningsventil 27: — kronor. Det kanske låter mycket, men slangen är ju en engångskostnad och koloxidfiltret räcker upp till 50 timmar och kan dessutom användas vid de allra flesta tillfällen, som förekomma i vårt yrke utom i de ytterst sällsynta fall, då syrgasbrist förefinnes. Det är alltså ett idealiskt *universalfilter*.

En luftslang för anslutning till ansiktsmasken ställer sig även så pass billigt, att *en mindre kår* borde kunna anskaffa den, och om man vill ha inblåsning av luften, borde nog en häändig man kunna sniekra ihop en blåsbälg själv.

Vad så de *större yrkesbrandkå- rerna* beträffa, så tror jag att man ännu på många håll här i Sverige icke gjort klart för sig, vilken oerhört stor hjälp vid släckningsarbetet man fått genom den moderna gasskyddsmaterielen. En oavvislig strävan borde vara att förse *varje* man med egen ansiktsmask jämte det mindre brandfiltret. Ett par av de större F-filtren, som kosta 18: — kronor, böra också finnas vid varje större kår för arbete i särskilt starkt, ren gaskoncentration, såvida man icke är försedd med specialfilter för ammoniak- och svavelsyregas, så kallade K- och E-filter. Likväl tror jag att en ännu bättre kombination är litet brandfilter och dessutom koloxidfilter för de fall då koloxid eller andra svårare gaser befaras förekomma. I en större kårs utrustning böra dessutom *minst två syrgasapparater* ingå för svårare tillfälle.

Vad som sedan för oss här kan vara av mest intresse gäller väl närmast frågan, huruvida varje man skall utbildas även för syrgasapparaterna, eller om blott ett fåtal utvalda brandmän skola utbildas. Hitills har det väl överallt varit sed, att samtliga brandmän övats även med de tyngre apparaterna, men på

senare tid och särskilt i Tyskland, som av kända orsaker är föregångslandet beträffande gasskydd, har man alltmer börjat övergå till utbildning av särskilda *gasskyddsgrupper*.

Men även om vi inte vilja gå så långt som till utbildning av grupper, tror jag att det vore en lycklig mellanväg att gallra ut de äldsta och yngsta, samt dem som av en eller annan orsak kunna vara olämpliga. Tyskarna taga ingen, som är över 45 och ingen som är under 21 år, varjämte varje uttagen man får genomgå prövning av andningssätt, lungvolym, hjärtverksamhet och balanssinne. Detta har också visat sig synnerligen ändamålsenligt såväl beträffande övningskostnader, som jämväl beträffande det å brandplatsen utförda arbetet. Det ligger ju i sakens natur, att det är bortkastade pengar att öva upp folk, som sedan aldrig får användning för sin övning, likaväl som det anses synnerligen olämpligt att använda en man, som kanske varken fysiskt eller psykiskt är lämplig för det krävande arbetet i syrgasmask. Särskilt gäller det ju att spara materielen, om man kanske endast har en eller två syrgasapparater. Det är nog också ganska säkert, att en särskilt uttagen man mera känner sitt ansvar och därför till det yttersta söker att motsvara det förtroende, som sättes på honom.

Vad gasskyddsgrupperna angår, tror jag det är en riktig synpunkt att *aldrig låta folket gå in ensam i svårare rök*, även om man inte tror, att det är någon direkt fara. Består gruppen av 3 man, skall den ene vara befälhavare, och skall denne icke hava annat åliggande än att leda och sammanhålla gruppen samt noga hålla uppsikt å de båda andra, att intet oförutsett händer dem.

Är materieltillgången knapp och man kanske endast har en syrgasapparat och en friskluftapparat, bör

man dock sätta in båda på en gång. Har man tillgång till koloxidfilter, kan det ofta vara lämpligt att använda dem vid sidan av den med syrgasapparat utrustade mannen. Särskilt för befälhavaren kan det ofta vara ändamålsenligt att använda det behändiga koloxidfiltret i stället för de tyngre apparaterna.

Förbindelselina användes numera icke annat än för de fall, då slangledning icke medföres, och utlägges endast ifall vägen i röken är lång och återtagsvägen kan vara svår att finna. Linan utlägges då undan för undan men tjänstgör ingalunda såsom signallina, vilket visat sig olämpligt i praktiken, utan endast såsom vägvisare till utgången.

Vad slutligen *övningar* med gasskyddsmaterielen angår, skulle jag vilja framhålla vikten av att de bedrivs verkligt *rationellt*. Utbildningsprogrammet för nybörjare bör ha följande sammansättning:

1. *På- och avtagning* av ansiktsmask, raskt men ändå riktigt, samt inläggning i fodralet.

2. *Andningsövningar* under stillasittande, varvid mannen överlämnas åt sig själv, för att han skall komma underfund med bästa sättet att andas genom filtret. Ju långsammare och djupare andningen är, desto bättre övervinnes motståndet.

3. *Andningsövning* under stillasittande men under samtal, rop och sång.

4. *Andningsövning* under rörelse, början med 10 minuter. Ökning med 5 minuter var 3:dje dag intill 30 minuter. Så småningom inläggas lättare övningar och arbeten, såsom att gå i trappor, spela boll samt att bära lättare börder.

5. *Andningsövning* under tyngre arbeten, såsom språnghälsor, hakstegsexercis samt bärande av tyngre börda såsom slangrullar m. m.

6. *Andningsövningar* i svavelgas eller ammoniakgas samt i rök, så småningom i samband med svårare arbete.

7. *Övningar* att se i svår rök, t. ex. att taga sig fram utefter ett på golvet uppdraget kritstreck eller att leta rätt på ett visst antal utdämlade kulor och dylikt.

När mannen kommit så långt, vilket bör ta minst 6 veckors daglig övning, bör han tid efter annan övas såväl i friskluft och ammoniakgas som i rök och så mycket som möjligt under förhållanden som likna verkligheten. För detta ändamål ha tyskarna börjat gå in för riktiga små hus, med trappor, lösa väggar, olika plan och hinder. Husen kunna byggas med rätt små medel och förses med inredning, som lätt kan ändras om, så att brandmännen icke genast känna igen sig. Och bara den träning, de få genom att finna sig till rätta i rök under rörelse och arbete, är av så stor betydelse, att den icke kan nog uppskattas. I dessa rökhus böra de till syrgastjänst uttagna övas i rök minst en halvtimme i månaden och dessutom två gånger om året en timmes övning, varvid så mycket som möjligt naturtrogna och påfrestande övningar utföras. Stor försiktighet iakttages även vid övningarna, och står alltid en trupp beredd att rycka in för eventuell nödsignal, vilken gives med ett bollhorn, som varje man i truppen är försedd med. Då kastas omedelbart alla fönster och dörrar upp, och eventuell fläktanordning sättes i gång.

Men även om vi vid en mindre kär icke kunna kosta på oss ett sådant rökövningshus, som ovan beskrivits, tror jag dock att det alltid skulle kunna letas rätt på något rum i ett uthus eller dylikt, som skulle kunna fyllas med rök eller ammoniakgas, och där övningar kunde bedrivs med såväl det tyngre som det lättare gasskyddsmaterielet. Ty glöm aldrig, att för ett verkligt rationellt utnyttjande av materielet fordras *övning, övning och övning!*

(Forts. å sid. 15.)

RIKSFÖRBUNDET.

Beskyddare: H. K. H. KRONPRINSEN.

.....
Ordförande:
 NILS EDÉN
 Landshövding
 Stockholm

Vice ordförande:
 JOHAN NILSSON
 Landshövding
 Kristianstad

Kassaförvaltare:
 G. BYLUND
 Direktör
 Drottninggatan 2
 Stockholm 16
 Tel. 7341

Övriga ordinarie ledamöter av centralstyrelsen:

Landshövdingarne C. Malmroth, Jönköping, och N. Ringstrand, Umeå, Direktör P. Tollin, Linköping
 Agronom G. Eliasson, Svalöv, Överstelöjtnant R. Stridbeck, Borås, och Häradsskrivaren A. Hwasser, Falun.

Suppleanter:

f. Vice brandchef N. Ohlsson, Malmö, Brandkonsulent C. Landström, Falun, Brandchef W. Odell, Halmstad, Kapten F. W. Kylberg, Vafholma, Ryttmästare A. Haggström, Malmö, och Civiling. W. Graneli, Jönköping.

Revisorer:

Godsförvaltare Fr. Larsson, Lövestad, och Häradsskrivare S. Gottliebsson, Falun. Suppleanter: Mejeriföreståndare W. F. Svensson, Hurva, och Kommunalordf. H. Adrian, Osby.

Centralstyrelsens

Expedition och Redaktion

Nybrogatan 50. Stockholm 5. Tel. Ö. 6308

Postgiro nr 4870.

Föreståndare: Riksförbundets sekreterare: Kapten
 ERIK GILLNER.

Förbunds- och medlemsmärket,
 här ovan avbildat i förstoring, till-
 handahålles medlemmarna genom
 Centralstyrelsens Expedition.

Pris kr. 1: 25 pr st.

Samtliga medlemmar av kår, an-
 sluten till Riksförbundet, äga rätt
 att bära märket.

Från kår bör helst ingå gemen-
 sam rekvisition för personalen vid
 densamma.

(Forts. från sid. 13.)

I en kommande uppsats skall jag framlägga ett förslag till gasskyddsreglemente för brandkårer, vilket med vissa modifikationer torde kunna användas för såväl större som mindre kårer, och vilket mera i detalj skall omfatta såväl materialvård som även organisation, utbildning och allmänna grundregler för användning av det moderna gasskyddsmaterielet.

Stockholm i september 1930.

Anders Grill,

2. Brandkapten.

Nyanmälda kårer.

- C. Tierps köpings brandkår
Tierps sockens friv. brandkår
- E. Boxholms bruks »
- M. Brunnby sockens friv. »
- N. Tvååkers »
- P. Bollebygds »
Hultafors samhälles »
- R. Töreboda »
- U. Högfors och Persbo A.-B.
Ramnäs bruk
- Z. Alsens brandkår
Brunflo »
Mörsils »
Näldens »
Ytteråns »
Åre »

*Brandkärstidskrift utkommer år
1931 månaderna januari, mars,
maj, juli, augusti, september, no-
vember, december.*

Med detta nummer av Brandkärstidskrift följer som bilaga ett prospekt från firma *Wesslings Basarvaru A.-B. i Stockholm* angående lämpliga varor för basaren o. d.

FRÅN LÄNSFÖRBUNDEN**Kalmar läns brandkårsförbund.**

Brandkonsulent: Brandchef A. Florén, Kalmar.

**Kalmar läns Brandkårsförbunds
instruktionskurs.**

Kalmar läns Brandkårsförbund hade den 29:e och 30:e november anordnat en instruktionskurs i Kalmar. Kursen blev en avgjord framgång och deltagandet däri var livligare än man vågat hoppas. Alltnog, det var närmare 90-talet deltagare i kursen, som samlades i Kalmar brandkårs gymnastiksal den 29 kl. 2, då kursen började. Det var representeranter för olika brandkårer i länet, för fabriker och bruk, för brandbolag och brandstyrelsen i Kalmar m. fl. Hårtill kom så erforderligt antal re-

porters, inalles således bortåt 100-talet personer, som alla hälsades av brandchefen i Kalmar, löjtnant A. R. Florin, vilken i sitt hälsningsanförande framhöll att såväl förbundets ordförande, landshövding Falk, som dess vice ordförande, brukspatron Spånberg, voro förhinderade att närvara. Talaren erinrade om Kalmar läns Brandkårsförbunds ändamål och om de vägar, på vilka förbundet vill söka nå sitt mål samt manade till ökad anslutning till förbundet. Den nu anordnade kursen vore brandkårsförbundets första egentliga framträdande inför allmänheten, varför det var glädjande att se att tillslutningen blivit så stor. Till sist uttalades en för-

hoppning att kursen skulle medföra den nytta, som därmed åsyftades.

Så började kursen med de praktiska övningarna. Man samlades först å brandstationens gård, där brandkåren företog under brandchefens ledning en del intressanta övningar med hak- och skarvstegar samt med slangar. Under övningarna var det tillfälle för deltagarna att framställa förfrågningar och övningarna lades f. ö. så, att alla detaljer klart belystes och förklarades. Man samlades så på planen framför brandstationen och här blev det övningar av alla slag med hela brandkårens attiralj. Det var således — för att nu blott nämna några exempel — mekaniska stegen, utbärande av personer ur brinnande byggnader, transport av redskap, räddning genom brandsegel och den gamla, välkända »säcken», demonstration av olika gasmasker — icke minst uppskattat — slangutläggningar m. m. Allt utfördes med beundransvärd precision och kläm av brandmännen, och fick man orienterande och förtydligande text av brandchefen. Belåtenheten med övningen var allmän och den belönades allt emellanåt med spontana, kraftiga applåder.

Så samlades man åter inne i brandkårens hall, men, väl samlade, hörde vi att det blev »larm». Det dröjde inte många sekunder förrän det blev ett myller i hallen. Nedför trapporna kommo brandsoldater rusande, och en del begagnade sig av den blankpolerade metallstången, utför vilken de snabbt rutschade ned. Likt gråkatator snodde de till synes planlöst omkring, fingro — Gud vet var — fatt på de välkända, gulvita rockarna och kaskarna och i en blink sutto de placerade var på sin bestämda plats på bilarna, som 19 sekunder efter »larm» just susade ut genom hallens dörrar. Det gick alltså galant och var en vacker avslutning på de praktiska övningarna.

Efter en timmes uppehåll fortsatte kursen med föredrag av brandchefen

Florin om »Allmänna synpunkter beträffande brandkårer och eldsläckning».

Efter detta intressanta föredrag följde så ett om »Slangars skötsel och vård» av överbrandmästare Johansson vari, efter en historik, redogjordes för provning av olika slangar och lämnades praktiska vinkar och råd om slangars behandling före, under och efter användning. Så demonstrerades därefter slanglagning. Lördagens kurser voro därmed avslutade och man samlades å Turisthotellet till gemensam supé med samkväm.

Söndagens program inleddes redan kl. 9 på morgonen, då överbrandmäst. Johansson föreläste om »Räddning av djur ur brinnande byggnader». Det antal djur, som årligen omkommer vid eldsvådor i Sverige, är omkring 1,000. Detta antal borde kunna nedbringas väsentligt. Talaren lämnade en del uppgifter och råd om byggnadssätt samt praktiska råd vid räddningens utförande. Brandchefen Florin talade därefter om »Motorsprutor och deras handhavande».

Efter ett kort uppehåll företogs så i ett 20-tal bilar utlykt till Rockneby, där en lyckad demonstration av därvarande frivilliga brandkår vidtog. Brandchefen Florin avtackade Rocknebykåren och förklarade kursen avslutad, varefter en av deltagarna till kursledaren och de båda dagarnas allt i allo framförde ett varmt tack för kursen, om vilken man kan konstatera att den väl fyllt sitt ändamål och i allo genomförts på ett mycket lyckat sätt.

Brandväsendet i Söderåkra.

Brandskyddsforening och frivillig brandkår.

I likhet med en del andra landskommuner har Söderåkra på senaste tiden arbetat på att få till stånd ett effektivt brandskydd. Sedan Söderåkra brandskyddsforening bildades har genom dess försorg flera åtgärder i denna riktning vidtagits.

Brandskyddsföreningen har existerat sedan den 6 maj 1926. Till ledamöter i styrelsen valdes vid det sammanträde, som då hölls, hrr Eric L. Andersson, Kroka, ordf., Anckar Högström, Kollinge, Erik Johansson, Böke, Arvid Fransson, Eke, Johan Svensson, Bruatorp, Henry Andersson, Påboda, samt Oskar Petersson, Övraby.

Medlemsavgiften bestämdes till 1 krona pr år eller 10 kr. för ständigt medlemskap. Föreningen måste emellertid huvudsakligen anskaffa medel för sin verksamhet på frivillig väg, d. v. s. genom anordnande av friluftsfester och basarer. Dessa ha givit goda ekonomiska resultat.

I sept. 1927 kunde motorspruta inköpas. Till inköpet bidrog Söderåkra kommun med 1,200 kr., Söderåkra sparbank, Söderåkra sockens brandstodsbolag och Brandstodsbolaget Kalmar läns fastland med vardera 1,000 kr. Sprutan, som är av märket »Renault», jämte 1,000 meter slang, betin gade ett pris av 7,696 kr. Den har en kapacitet, som vid forcering kan uppgå till 1,675 minutiliter. Den 30 sept. 1927 inregistrerades Söderåkra brandskyddsförening u. p. a.

Den nuvarande styrelsen utgöres av godsägare Eric L. Andersson, ordf., handl. Oscar Petersson, kassör, kantor Emil Andersson, stationsskrivare R. Austrin, lantbr. Erik Johansson, lantbr. Henry Carlsson och snickaren Henry Andersson; suppleanter äro trädgårdsmästare C. Lundqvist, handl. E. Svensson och skräddarmästare F. Holmberg.

Brandskyddsdistriktets gräns söderut är Påboda skola— lantbr. Sven Larssons gård i Ekelunda. För övrigt omfattar distriktet hela norra sockendelen jämte Glasholm och Österum i Halltorps socken.

Vid sammanträde med brandskyddsföreningen i februari 1928 bildades

En frivillig brandkår.

Denna utgöres av en elitkår och en reservkår. Tre brandchefer och tre motorskötare finnas.

För byarna omkring Söderåkra äro avdelningschefer tillsatta, som inom sina resp. distrikt ha brandmän till sitt förfogande. Dessutom ha vakt- och bärgningschefer utsetts, vilka ha till uppgift att övervaka bärgningen av lösöre.

För alarmeringen av kåren finnas brandskåp med alarmhorn å vissa platser. Dessutom sker alarmering genom telefon, vilket även kan försiggå nattetid, då telefonstationen eljest är stängd. Vid påringning nattetid går nämligen signalen till handl. Oscar Peterssons kontor.

Söderåkra brandstation.

Ett förnämligt tillskott till sina övriga allmänna byggnader fick Söderåkra genom brandstationens tillkomst. Att uppföra en brandstation var ett mål, som allt sedan motorsprutan anskaffats, föresvävade Söderåkra brandskyddsförening. Då en brandstation var ett viktigt led i brandskyddets ordnande, gick också föreningen energiskt in för målets uppnående, och i början av innevarande år stod brandstationen där.

Alldeles intill ån väster om prästgården har brandstationen fått sin plats. Läget är lämpligt ur brandskyddssynpunkt. Ån bildar här den s. k. klockgöl, som tjänstgör som ett slags vattenreservoar. Under brandstationen har upptagits en cementbrunn, vars botten befinner sig i nivå med åbotten, och sålunda är sörjt för tillräcklig vattentillgång även under de tider, då vattenståndet i ån eljest är ringa.

Stationen innehåller ett större rum, avsett för sprutan med tillbehör och manskapets utrustning, samt ett mindre för diverse ändamål. I byggnadens ena hörn reser sig slangtrönet. Elektriskt ljus har inmonterats.

Tack vare brandskyddsföreningens energiska strävanden har Söderåkra fått bättre möjligheter att med utsikt till framgång upptaga kampen mot den röda hanen.

Men föreningen ämnar nu inte slå sig till ro, ty ännu saknas brandbil och brandsegel för att nämna ett par av de större bristerna i utrustningen. Men Rom byggdes inte på en dag —

Från de första övningarna med brandkåren.

Första övningen med Söderåkra friv. brandkår gick av stapeln i Kroka den 26 februari 1928, varvid slangutläggning och slangkoppling övades. Den 8 mars hade kåren besök av vice brandchef Johansson från Kalmar. Vid detta tillfälle hade såväl elit- som reservkåren samlats till övning vid Eke. Efter övningen skedde samling i kyrkskolan, där hr Johansson höll föredrag om betydelsen av ett ordnat brandväsen. Den 18 maj kl. 7,37 e. m. alarmerades brandkåren till Bröderna Johanssons gård i Böke. Det var en försöksutryckning. Vägglängden, som motorsprutan skulle trans-

porteras, var c:a 4,5 km. Kl. 7,52 e. m. var allt klart till släckning med vatten ur två strålrör och 150 meter slang utlagd. Den 9 aug. var övningen förlagd till Kollinge. Det var frågan om att pröva motorsprutans effektivitet vid stigning.

Ån, där sprutan var placerad, flyter omkring 450 m. från gården, och stigningen från Ån till gården är 10 m. Med 475 m. slang med grenrör och två strålrör nådde man över mangårdsbyggnaden med vattenstrålarna. Motorsprutans tryck var därvid 10 kg.

Under ifrågavarande år företogs övningar ganska ofta, ty kåren var nybildad och behövde flitig träning. Sedermera ha övningar hållits mera sällan.

Kåren fick sitt första elddop vid den stora fabriksbranden i Bergkvara i somras. Betydande värden räddades därvid från att bli lågornas rov tack vare Bergkvara och Söderåkra brandkårens raska ingripande.

Jämtlands läns brandkårsförbund.

En kort historik om brandskyddsarbetet i Jämtlands län.

Varmt intresserad för brandväsendets och brandskyddets ordnande i Jämtlands län inbjöd 1:ste brandförman A. R. Berg, Östersund, genom upprop i Östersunds-Posten och Jämtlands Tidning intresserade personer till ett sammanträde i Östersund den 15 april år 1923 i och för bildandet av Jämtlands Brandkårsförbund.

Till sammanträdet infunno sig förutom initiativtagaren följande personer, nämligen: Kanslist Axel Grafström, Östersund, byggmästare C. O. Nilsson och kamrer Eric Söderberg, Brunflo, Faktor E. G. Wredling, Ytterhogdal. Dessutom hade ett flertal personer genom brev till initiativtagaren uttalat sitt intresse för bildandet av ett brandkårsförbund.

1:ste brandförman A. R. Berg hälsade de närvarande välkomna, varefter han valdes till ordförande för mötet och till sekr. valdes Kamrer Söderberg.

1:e brandförman Berg höll därefter ett inledningsanförande och yttrade bl. a. att den frivilliga brandkårsrörelsen i vårt land hade gamla anor och började i vår sydligaste provins Skåne, där den första frivilliga brandkåren bildades i Ystad den 14 april år 1839. Kåren bildades å Rådhuset och till densamma anslöt sig 111 medlemmar. Flera frivilliga brandkårer bildades, men alla förde en tyande tillvaro en tid och till sist upplöstes en del och en del självdogo, enär det sänkades intresse och förståelse från allmänhetens sida på den tiden, men huvudorsaken var nog den att de frivilliga brandkåren saknade en gemensam organisation — ett brand-

kårsförbund —, hade ett dylikt funnits, som sammanhållit länkarna, så hade helt säkert rörelsen spirat upp och gått framåt. Rörelsen låg nu delvis stilla flera år tills år 1903, då i Landskrona bildades ett förbund benämnt Skånska brandkårsförbundet.

Nu började brandskyddsarbetet på allvar i det en verklig folkrörelse uppstod, otaliga brandkårer bildades och brandredskap anskaffades på frivillighetens väg genom anordnande av fester och basarer, som alltid voro välbesökta och inbringade betydande summor — i enstaka fall 10,000 kr.

Denna idé har även slagit rot på andra ställen i vårt land i det brandkårsförbund bildats i följande län nämligen: Östergötland, Jönköping, Älvsborg, Örebro och Kopparberg. Även erfarenheten från Tyskland, Österrike och Finland har påvisat nyttan och nödvändigheten av dylika sammanslutningar.

Ett brandkårsförbunds uppgift är bl. a. att befrämja brandkårsväsendet, taga initiativ till och biträda vid bildandet av frivilliga brandkårer, att stå allmänheten, myndigheter och enskilda tillhanda med råd och anvisningar, som beröra landsbygdens eldsläckningsväsen. Vid årsmötena bliver man i tillfälle att delgiva varandra erfarenheter och rön genom diskussioner och föredrag.

Någon lämpligare form än frivilliga brandkårer på landsbygden är ej att räkna med. Denna form är synnerligen lämplig, ty där kommer det personliga att göra sig gällande, vilket icke är fallet med de allmänna brandkärerna. För varje frivillig brandkår bör väljas en styrelse och denna bör utgöras av målmedvetna och intresserade personer. Vad beträffar brand- och livräddningsmaterialer böra de anpassas efter orternas förhållanden, det är icke tillfyllest att anslå penningmedel, utan man bör uppgöra ett förslag till brandskyddets ordnande, varvid man bör bl. a. taga i betraktande befintliga vattentillgångar och brandrisker.

Med stöd av här anförda som program vill jag föreslå bildandet av Jämtlands Brandkårsförbund.

Efter en stunds överläggning beslöt de närvarande enhälligt att bilda Jämtlands Brandkårsförbund. Därefter föredrogs ett av 1:ste brandförman Berg uppgjort förslag till stadgar för brandkårsförbund och instruktioner för frivilliga brandkårer som godkändes i befintligt skick.

Till styrelse valdes följande personer, nämligen: Ordförande f. riksdagsman N. O. Olsson, Rösta, Tång, vice ordf. kanslist Axel Grafström, Östersund, sekr. och kassör 1:e brandförman A. R. Berg, Östersund. Kamrer Eric Söderberg, Brunflo, byggmäst. C. O. Nilsson, Brunflo, faktor E. G. Wredling, Ytterhogdal och hr J. E. Dahlinder, Kvitsle, Mattmar. Revisorer blevo köpman Olof Andersson och kassör Bror Sundin, Brunflo, med brandförman K. Magnusson, Östersund, som suppl. Ett verkställande utskott på tre personer valdes och utsågos härtill ordf. N. O. Olsson, sekr. A. R. Berg och kamrer E. Söderberg. Till brandkårsförbundets konsulent valdes enhälligt 1:e brandförman A. R. Berg, Östersund.

Sedan föredragningslistan var genomgånngen avslutades sammanträdet av 1:e brandförman A. R. Berg med ett tack till dem som infunnit sig samt uttalade den förhoppningen att det nybildade brandkårsförbundet måtte bliva till nytta och gagn för länet.

Den första frivilliga brandkåren bildades i Brunflo år 1923, år 1924 bildades frivilliga brandkårer i Lit, Ytterån, Näliden; år 1925 bildades Mörsils friv. brandkår och 1927 bildades frivilliga brandkårer i Tång, Åre och Alsen. Förutom dessa har en frivillig brandkår bildats i Kälarne, men denna är ännu ej ansluten till förbundet. Dessa frivilliga brandkårer hava bildats efter föredrag av förbundets konsulent 1:e brandförman A. R. Berg, Östersund; brandkonsulent Berg har på anmodan hållit föredrag om brandväsendets ordnande i Krokombom och

Bräcke; filmen Stockholms brandkår i arbete har visats i Bräcke och Löt, vid alla föredrag och filmföreläsningar ha lokalerna varit fullsatta av en intresserad publik, som mottagit det framförda med livligt bifall.

Söndagen den 20 juni 1926 erhöll brandkonsulent Berg från Ytterån en inbjudan att inviga den nybyggda brandstationen därstädes.

Den 23 juli 1927 anordnades en instruktionskurs vid brandstationen i Östersund med 31 kursdeltagare från olika delar av länet. Vid denna instruktionskurs förekom bl. a. föredrag om brandskyddet å landsbygden och i samband därmed instruktionsövning med handkraftsprutor, uppsättning av brandsegel m. m., föredrag om skogseldsvådor och visning av en skogsbrandfilm, föredrag om elektriska ledningars försäkrande av eldsvådor och som avslutning förekom en uppvisning av Östersunds brandkår, som mottogs av kursdeltagarna med både syn- och hörbart intresse.

Förarbeten för bildande av frivilliga brandkårer pågår å ett flertal platser inom länet, vidare har förbundets konsulent Berg på begäran uppgjort förslag till brandväsendets och brandskyddets ordnande å ett flertal platser. I ekonomiskt hänseende är förbundet illa lottat. Vid förbundets årsmöten har även denna för förbundets verksamhet så viktiga fråga ingående behandlats, varvid olika förslag framkommit. Jämtlands läns sparbank

brukar vid sina årsstämmor till allmännyttiga ändamål anslå vissa summor, och år 1928 framställdes därför begäran om anslag från nämnda sparbank, men denna begäran bifölls ej, utan i stället ställdes ett anslag av 3,000 kr. till Länsstyrelsens förfogande för att av dem utdelas till frivilliga brandkårer i och för inköp av brandmateriel. Så hava vi Jämtlands läns brandstodsbolag. Dess stadgar har förut lagt hinder i vägen för utdelande av anslag, men nu ha dessa stadgar ändrats så att det numera förefinnes möjlighet att erhålla anslag därifrån.

Mycket arbete återstår ännu innan brandväsendet och brandskyddsarbetet inom länet kan anses tillfredsställande.

Under förutsättning att länet brandstodsbolag och sockenbolagen stödja brandkårsförbundet i dess verksamhet är styrelsen förvissad om att arbetet skall krönas med framgång.

Östersund i nov. 1930.

A. R. Berg.

Rökskyddskurs. Den uti nr 8 1930 omnämnda rökskyddskursen kommer att avhållas hos Auer Gesellschaft i Berlin den 10 och 11 februari detta år. Ännu en kurs anordnas den 21—23 april. Anmälan om deltagande göres hos firman Birger Carlson & Co Aktiebolag, Regeringsgatan 46, Stockholm.

Tidskriften utkommer med 8 nummer årligen.

Årsprenumerations kan ske antingen genom postverket eller direkt hos Centralstyrelsens Expedition, Nybrogatan 50, Stockholm 5. Prenumerationspriset är 4: — kr. för enskilda exemplar och 2: — kr. pr ex., då minst 5 ex. samtidigt rekvireras.

Annonserpriserna pr gång 1931 äro:

Första eller sista annonsidan — efter överenskommelse.		
Helsida	60 kr. Kvartarsida	
Halvsida	30 » Åttondelssida	
		15 kr.
		8 »

Vid annonsering minst 4 ggr lämnas 15 % rabatt.

Eftertryck ur tidskriften medges endast om källan anges.